

Bruxelles, 19 iunie 2017
(OR. en)

10288/17

**Dosar interinstituțional:
2016/0381 (COD)**

**ENER 292
ENV 614
TRANS 276
ECOFIN 540
RECH 236
CODEC 1049
IA 110**

NOTĂ

Sursă:	Secretariatul General al Consiliului
Destinatar:	Consiliul
Nr. doc. ant.:	9988/17 ENER 271 ENV 580 TRANS 251 ECOFIN 494 RECH 222 CODEC 984 IA 108
Nr. doc. Csie:	15108/16 ENER 416 ENV 756 TRANS 477 ECOFIN1152 RECH 341 IA 125 CODEC 1797 + ADD 1 - 5
Subiect:	Propunere de DIRECTIVĂ A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI de modificare a Directivei 2010/31/UE privind performanța energetică a clădirilor - Abordare generală

1. La 30 noiembrie 2016, Comisia a prezentat propunerea sus-menționată ca parte a Pachetului privind energia curată. Propunerea vizează să promoveze eficiența energetică în clădiri și să sprijine renovarea clădirilor în vederea atingerii obiectivului pe termen lung de decarbonizare a parcului imobiliar european. În special, aceasta prevede elaborarea de strategii de renovare pe termen lung de către statele membre, consolidează legăturile dintre politica în domeniul eficienței energetice și finanțare și îmbunătățește sistemele conexe de documentație și de date statistice privind performanța energetică a clădirilor.

2. Propunerea urmărește, de asemenea, să promoveze instalarea infrastructurii de reîncărcare pentru vehiculele electrice în clădiri și propune să se introducă un indicator de inteligență pentru a caracteriza măsura în care anumite clădiri sunt pregătite să treacă la automatizarea clădirilor. În sfârșit, în conformitate cu principiul unei mai bune legiferări, propunerea raționalizează și simplifică dispozițiile din directivă care nu au dat rezultatele scontate, de exemplu privind inspecția sistemelor de încălzire și de climatizare.
3. Examinarea propunerii a început în ianuarie 2017, în timpul președinției malteze. Comisia și-a prezentat propunerea și evaluarea de impact aferentă, urmate de un schimb de opinii în cadrul căruia Comisia a răspuns la întrebările formulate de delegații. Întrebările s-au concentrat în principal pe natura și domeniul de aplicare precise ale obligațiilor introduse de propunere. Unele delegații au criticat sarcina administrativă generată de obligații și complexitatea inutilă a acestora în comparație cu valoarea lor adăugată. În special în ceea ce privește dispozițiile referitoare la punctele de reîncărcare și la indicatorul de inteligență, mai multe delegații și-au exprimat îngrijorarea că introducerea unor obligații clare ar putea fi prematură sau ar putea genera costuri excesive.
4. În general, delegațiile au sprijinit propunerea Comisiei și au prezentat mai multe solicitări de modificare pe parcursul examinării detaliate a articolelor. Pentru a îmbunătăți textul și a găsi un compromis corespunzător, Președinția a adus o serie de modificări textului. Cele mai importante modificări urmăresc:
 - să îmbunătățească și să rafineze dispozițiile cu privire la conținutul strategiilor de renovare pe termen lung și al finanțării (articolele 2a și 10);
 - să reducă numărul de puncte de reîncărcare la cel puțin unul pentru clădirile nerezidențiale. Cu privire la cablajul preliminar, doar unul din trei locuri de parcare trebuie precablat pentru punctele de încărcare electrică din clădirile nerezidențiale, în timp ce în clădirile rezidențiale cablajul preliminar este o cerință generală. În text au fost, de asemenea, introduse condiții suplimentare pentru aplicarea acestor obligații [articolul 8 alineatele (2) și (3)];
 - să facă viitoare schema privind indicatorul de inteligență voluntară și mai concretă [articolul 8 alineatul (6) și anexa Ia);
 - să stabilească un prag unic de 70 kW pentru inspecția sistemelor de încălzire și de climatizare și să reintroducă alternative la inspecții (articolele 14 și 15);

- să elimine deducerea energiei din surse regenerabile produse în afara amplasamentului din energia primară netă a clădirii și să permită ca numai factorii de energie primară stabiliți de statele membre să ia în considerare energia din surse regenerabile produsă în afara amplasamentului (anexa I).

5. În cadrul reuniunii sale din 14 mai, Coreperul a examinat cel mai recent compromis al Președinției și, în urma observațiilor formulate de unele delegații, a convenit asupra unor noi modificări ale textului. Cu această ocazie, LU a indicat că nu poate sprijini articolul 8 cu privire la electromobilitate. Textul de compromis, astfel cum figurează în anexă, este transmis Consiliului în vederea ajungerii la un acord cu privire la o abordare generală.

Abordarea generală ar stabili poziția provizorie a Consiliului cu privire la această propunere și ar constitui baza pregătirilor pentru negocierile cu Parlamentul European.

Modificările față de documentul anterior (documentul 9988/17) sunt evidențiate prin **caractere aldine subliniate**. Considerentele au fost adaptate pentru a reflecta modificările în ceea ce privește dispozițiile de fond.

Comisia își rezervă poziția privind întreaga propunere de text de compromis în această etapă a procedurii. DK păstrează o rezervă de examinare parlamentară. Toate delegațiile au o rezervă de examinare cu privire la text.

6. Comisia ITRE a Parlamentului European l-a numit pe Bendt Bendtsen (PPE) în calitate de raportor și se preconizează că își va adopta avizul în noiembrie 2017. Comitetul Economic și Social European și-a dat avizul la 26 aprilie 2017, iar Comitetul Regiunilor urmează să își emită avizul la 13 iulie 2017.
7. Consiliul este invitat să confirme acordul obținut cu privire la abordarea generală, astfel cum figurează în anexă.

Propunere de

DIRECTIVĂ A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI

de modificare a Directivei 2010/31/UE privind performanța energetică a clădirilor

(Text cu relevanță pentru SEE)

PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolul 194 alineatul (2),

având în vedere propunerea Comisiei Europene,

după transmiterea proiectului de act legislativ către parlamentele naționale,

având în vedere avizul Comitetului Economic și Social European ¹,

având în vedere avizul Comitetului Regiunilor ²,

hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară,

întrucât:

¹ JO C , , p. .

² JO C , , p. .

- (1) Uniunea este dedicată asigurării unui sistem energetic durabil, competitiv, sigur și decarbonizat. Uniunea energetică și cadrul de politici privind clima și energia pentru 2030 stabilesc angajamente ambițioase ale Uniunii pentru a reduce și mai mult emisiile de gaze cu efect de seră (o reducere de cel puțin 40 % până în 2030, față de 1990), pentru a crește cota energiei din surse regenerabile în cadrul consumului (cu cel puțin 27 %), pentru a economisi cel puțin 27 % din energie, acest obiectiv fiind revizuit în vederea adoptării unui nivel de 30 % pentru Uniune ¹, și pentru a spori securitatea, competitivitatea și durabilitatea energetice ale Europei.
- (2) Pentru a atinge aceste obiective, reexaminarea din 2016 a legislației privind eficiența energetică combină: (i) reevaluarea obiectivului de eficiență energetică al UE pentru 2030, conform celor solicitate de Consiliul European în 2014; (ii) reexaminarea articolelor centrale ale Directivei privind eficiența energetică și ale Directivei privind performanța energetică a clădirilor; (iii) consolidarea mediului de finanțare, inclusiv a fondurilor structurale și de investiții europene (fondurile ESI) și a Fondului european pentru investiții strategice (FEIS), care va ameliora în cele din urmă condițiile financiare ale investițiilor în eficiența energetică de pe piață.
- (3) Articolul 19 din Directiva 2010/31/UE a Parlamentului European și a Consiliului ² impune Comisiei să efectueze o reexaminare până la 1 ianuarie 2017, cel târziu, în lumina experienței acumulate și a progreselor înregistrate pe parcursul aplicării directivei și, dacă este necesar, să prezinte propuneri.
- (4) Pentru a pregăti această reexaminare, Comisia a luat o serie de măsuri în vederea adunării de dovezi privind modul în care a fost pusă în aplicare Directiva 2010/31/UE în statele membre, cu accent pe aspectele care funcționează și pe cele care pot fi îmbunătățite.

¹ EUCO 169/14, CO EUR 13, CONCL 5, Bruxelles, 24 octombrie 2014.

² Directiva 2010/31/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 mai 2010 privind performanța energetică a clădirilor (JO L 153, 18.6.2010, p. 13).

- (5) Rezultatul evaluării și analiza impactului au indicat faptul că sunt necesare o serie de modificări pentru a consolida dispozițiile actuale ale Directivei 2010/31/UE și pentru a simplifica anumite aspecte.
- (6) Uniunea este dedicată dezvoltării unui sistem energetic sigur, competitiv și decarbonizat până în 2050 ¹. Pentru îndeplinirea acestui obiectiv, statele membre și investitorii au nevoie de măsuri care să vizeze îndeplinirea obiectivului pe termen lung privind emisiile de gaze cu efect de seră și decarbonizarea parcului imobiliar până în 2050. În acest sens, statele membre ar trebui să identifice etapele intermediare orientative pe termen mediu (2030) și pe termen lung (2050).
- (7) Dispozițiile referitoare la strategiile de renovare pe termen lung prevăzute în Directiva 2012/27/UE a Parlamentului European și a Consiliului ² ar trebui mutate în Directiva 2010/31/UE, unde se potrivesc mai bine. Statele membre își pot utiliza strategiile de renovare pe termen lung pentru a aborda riscurile legate de activitatea seismică intensă care ar afecta renovările vizând eficiența energetică și durata de viață a clădirilor.
- (8) Agenda pieței unice digitale și cea a uniunii energetice ar trebui să fie aliniată și să deservească obiective comune. Digitizarea sistemului energetic modifică rapid peisajul energetic, de la integrarea surselor de energie regenerabile până la rețele inteligente și la clădiri pregătite pentru a deveni inteligente. În vederea digitizării sectorului construcțiilor, ar trebui oferite stimulente specifice pentru a promova sistemele pregătite pentru a deveni inteligente și soluțiile digitale în mediul construit.

¹ Comunicare intitulată *Perspectiva energetică 2050*, [COM(2011) 885 final].

² Directiva 2012/27/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 privind eficiența energetică, de modificare a Directivelor 2009/125/CE și 2010/30/UE și de abrogare a Directivelor 2004/8/CE și 2006/32/CE (JO L 315, 14.11.2012, p. 1).

- (9) În vederea asigurării unor condiții uniforme de punere în aplicare a prezentei directive, ar trebui să se confere Comisiei competențe de executare în privința sistemului comun al Uniunii Europene de evaluare a gradului de pregătire a clădirilor pentru inteligență. Aceste competențe ar trebui să fie exercitate în conformitate cu Regulamentul (UE) nr. 182/2011 al Parlamentului European și al Consiliului. Indicatorul de inteligență ar trebui utilizat pentru a măsura capacitatea clădirilor de a utiliza tehnologiile informației și comunicațiilor (TIC) și sistemele electronice pentru a optimiza funcționarea și pentru a interacționa cu rețeaua. Indicatorul de inteligență va sensibiliza proprietarii și ocupanții clădirilor în ceea ce privește valoarea automatizării clădirilor și a monitorizării electronice a sistemelor tehnice ale clădirilor și îi va oferi ocupantului încredere în privința economiilor efective ale acestor noi funcționalități îmbunătățite. Utilizarea sistemului de evaluare a gradului de pregătire a clădirilor pentru inteligență ar trebui să aibă caracter voluntar pentru statele membre.
- (9a) Pentru a se asigura coerența cu Acordul interinstituțional privind o mai bună legiferare din 13 aprilie 2016, dispozițiile referitoare la competența de a adopta acte în conformitate cu articolul 290 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene ar trebui să fie modificate. Este deosebit de important ca, în cursul lucrărilor sale pregătitoare, Comisia să organizeze consultări adecvate, inclusiv la nivel de experți, și ca respectivele consultări să se desfășoare în conformitate cu principiile stabilite în Acordul interinstituțional privind o mai bună legiferare din 13 aprilie 2016. În special, pentru a se asigura o participare echitabilă la pregătirea actelor delegate, Parlamentul European și Consiliul primesc toate documentele în același timp cu experții din statele membre, iar experții acestor instituții au acces sistematic la reuniunile grupurilor de experți ale Comisiei însărcinate cu pregătirea actelor delegate.
- (10) Inovația și noile tehnologii fac posibilă, de asemenea, sprijinirea de către clădiri a decarbonizării generale a economiei. Spre exemplu, clădirile pot impulsiiona dezvoltarea infrastructurii necesare pentru alimentarea inteligentă a vehiculelor electrice și, de asemenea, pot asigura o bază pentru ca statele membre, dacă doresc acest lucru, să poată folosi bateriile auto ca sursă de energie. [...]

- (10a) Utilizarea vehiculelor electrice, combinată cu o pondere sporită a producției de energie electrică din surse regenerabile, duce la reducerea emisiilor de dioxid de carbon și la o mai bună calitate a aerului. Vehiculele electrice reprezintă un element-cheie al unei tranziții către energia curată bazate pe măsuri de eficiență energetică, pe combustibili alternativi, pe energii din surse regenerabile și pe soluții inovatoare de gestionare a flexibilității energetice. Se poate profita în mod eficient de codurile privind construcțiile prin introducerea de cerințe specifice pentru a sprijini instalarea infrastructurii de reîncărcare în parcurile clădirilor rezidențiale și nerezidențiale. Statele membre ar trebui, de asemenea, **să prevadă măsuri de simplificare** [...] **a instalării punctelor de reîncărcare** în vederea depășirii obstacolelor precum stimulentele divergente și complicațiile administrative pe care fiecare proprietar le întâlnește atunci când încearcă să instaleze un punct de reîncărcare pe locul său de parcare.
- (10b) O infrastructură deja disponibilă va scădea costurile de instalare a punctelor de reîncărcare pentru fiecare proprietar de apartament și le va asigura utilizatorilor de vehicule electrice accesul la punctele de reîncărcare. Stabilirea de cerințe la nivelul UE pentru dotarea în prealabil a locurilor de parcare și instalarea de puncte de reîncărcare constituie o modalitate eficientă de promovare a vehiculelor electrice în viitorul apropiat, permițând evoluții ulterioare la costuri reduse pe termen mediu și lung.
- (10c) Totuși, unele zone geografice cu vulnerabilități specifice se pot confrunta cu dificultăți specifice în ceea ce privește aplicarea acestor cerințe. Aceste dificultăți ar putea apărea în regiunile ultraperiferice în sensul articolului 349 din TFUE, din motive de distanță, insularitate, suprafață redusă, relief și climă dificile, precum și în microsistemele izolate a căror rețea de energie electrică ar putea fi necesar să evolueze pentru a face față unei electrificări suplimentare a transportului local. Însă nu va fi neapărat cazul să se întâmple astfel. În alte asemenea regiuni și microsisteme, electrificarea transportului poate reprezenta un instrument puternic de abordare a problemelor legate de calitatea aerului sau de securitatea aprovizionării cu care se confruntă adesea aceste regiuni și sisteme. În cazurile în care apar dificultățile sus-menționate, **statelor membre ar trebui să li se dea posibilitatea să nu aplice** [...] cerințele **privind electromobilitatea**. [...]

- (11) Evaluarea impactului a identificat două seturi de dispoziții existente, al căror scop ar putea fi realizat într-un mod mai eficient în comparație cu situația actuală. În primul rând, obligația ca, înainte de începerea oricărei lucrări de construcție, să fie realizat un studiu de fezabilitate privind sistemele alternative de eficiență ridicată devine o povară inutilă. În al doilea rând, s-a constatat că dispozițiile privind inspecțiile sistemelor de încălzire și de climatizare nu sunt suficiente pentru a asigura, în mod eficient, performanța inițială și continuă a acestor sisteme tehnice. Chiar și soluțiile tehnice necostisitoare și cu perioade foarte scurte de recuperare a investiției, precum echilibrarea hidraulică a sistemului de încălzire și instalarea/înlocuirea valvelor de control termostatic, sunt considerate în prezent insuficiente. Dispozițiile referitoare la inspecții sunt modificate pentru a asigura un mai bun rezultat al inspecțiilor. **Aceste modificări pun accentul inspecțiilor pe sistemele de încălzire centrală și de climatizare și exclud sistemele de încălzire mici, cum ar fi radiatoarele electrice și sobele cu lemne.**
- (12) În special pentru instalațiile de mari dimensiuni, automatizarea clădirilor și monitorizarea electronică a sistemelor tehnice ale clădirilor s-au dovedit a fi un înlocuitor eficace al inspecțiilor. Ar trebui să fie avută în vedere instalarea de astfel de echipamente, ca cea mai eficientă din punctul de vedere al costurilor alternativă la inspecții, în clădirile nerezidențiale și multifamiliale mari care au dimensiuni suficiente pentru a permite o perioadă de recuperare a investiției mai mică de trei ani. Pentru instalațiile de mici dimensiuni, documentarea performanței sistemului de către instalatori va sprijini verificarea conformității cu cerințele minime stabilite pentru toate sistemele tehnice ale clădirilor.
- (12a) Punerea în aplicare a programelor de inspecții periodice la sistemele de încălzire și de climatizare în temeiul Directivei 2010/31/UE implică o investiție administrativă semnificativă din partea statelor membre și a sectorului privat, care include formarea și autorizarea de experți, asigurarea și controlul calității, precum și costurile legate de inspecții. Statele membre care au instituit măsurile necesare pentru a stabili inspecții periodice și au pus în aplicare programe de inspecție eficace ar putea considera oportun ca aceste programe să continue să funcționeze, inclusiv pentru sistemele de încălzire și de climatizare mai mici. **În astfel de cazuri, nu este necesar ca statele membre să notifice Comisiei aceste cerințe mai stricte.**

- (13) Pentru a asigura o utilizare optimă în renovarea clădirilor a măsurilor financiare privind eficiența energetică, acestea ar trebui să fie legate de calitatea lucrărilor de renovare. Prin urmare, aceste măsuri ar trebui să fie legate de performanța echipamentelor sau a materialelor utilizate pentru renovare, precum și de nivelul de certificare sau de calificarea instalatorului, ori de îmbunătățirea datorată renovării, care ar trebui evaluată prin compararea certificatelor de performanță energetică (CPE-uri) eliberate înainte de și după renovare sau printr-o altă metodă transparentă și proporțională.
- (14) [eliminat]
- (15) Actualele sisteme de control independent pentru CPE-uri pot fi utilizate pentru verificarea conformității și ar trebui consolidate pentru a se asigura faptul că certificatele sunt de bună calitate. Atunci când sistemele de control independent pentru CPE-uri sunt completate cu o bază de date, ceea ce depășește cerințele prezentei directive, aceasta poate fi utilizată pentru verificarea conformității și pentru producerea de statistici privind parcurile imobiliare regionale/naționale. Sunt necesare date de înaltă calitate cu privire la parcul imobiliar, iar aceste date pot fi generate parțial de bazele de date pe care aproape toate statele membre le dezvoltă și le administrează în prezent în ceea ce privește CPE-urile.
- (16) Pentru a îndeplini obiectivele politicii privind eficiența energetică a clădirilor, ar trebui îmbunătățită transparența CPE-urilor, prin asigurarea stabilirii și aplicării cu consecvență a tuturor parametrilor necesari pentru calcule, atât pentru certificare, cât și pentru cerințele minime de performanță energetică. Statele membre ar trebui să ia măsurile adecvate pentru a se asigura, de exemplu, că performanța sistemelor tehnice ale clădirilor pentru încălzirea spațiilor, climatizare sau încălzirea apei care au fost instalate, înlocuite sau modernizate este documentată în vederea certificării clădirilor și a verificării conformității.

- (17) Recomandarea (UE) 2016/1318 a Comisiei din 29 iulie 2016 privind clădirile al căror consum de energie este aproape egal cu zero a prezentat modul în care punerea în aplicare a directivei ar putea asigura, în același timp, transformarea parcului imobiliar și trecerea la o aprovizionare cu energie mai durabilă, ceea ce sprijină de asemenea strategia privind încălzirea și răcirea ¹. Pentru a se asigura că are loc o punere în aplicare adecvată, cadrul general pentru calculul performanței energetice a clădirilor ar trebui actualizat cu sprijinul lucrărilor realizate de Comitetul European de Standardizare (CEN) în temeiul mandatului M/480 acordat de Comisia Europeană.
- (18) Dispozițiile prezentei directive nu ar trebui să împiedice statele membre să stabilească cerințe de performanță energetică mai ambițioase la nivelul clădirilor și al elementelor de clădiri, atât timp cât aceste măsuri sunt compatibile cu dreptul Uniunii. În consecvență cu obiectivele prezentei directive și ale Directivei 2012/27/CE, aceste cerințe pot limita, în anumite circumstanțe, instalarea sau utilizarea de produse care fac obiectul altor acte legislative de armonizare ale Uniunii aplicabile, cu condiția ca aceste cerințe să nu constituie o barieră nejustificată în calea accesului pe piață.
- (19) Obiectivele prezentei directive, și anume reducerea energiei necesare pentru a face față cererii de energie asociate cu utilizarea tipică a clădirilor, nu pot fi realizate în mod corespunzător de către statele membre acționând singure. Realizarea obiectivelor directivei poate fi asigurată într-un mod mai eficace prin acțiunea la nivelul Uniunii, deoarece aceasta garantează consecvența obiectivelor, a înțelegerii și a voinței politice comune. Prin urmare, Uniunea adoptă măsuri în conformitate cu principiul subsidiarității, astfel cum este prevăzut la articolul 5 din Tratatul privind Uniunea Europeană. În conformitate cu principiul proporționalității, prevăzut de asemenea la articolul menționat, prezenta directivă nu depășește ceea ce este necesar pentru îndeplinirea acestor obiective.

¹ COM(2016) 51 final.

- (20) În conformitate cu Declarația politică comună a statelor membre și a Comisiei din 28 septembrie 2011 privind documentele explicative ¹, statele membre s-au angajat să însoțească, în cazurile justificate, notificarea măsurilor de transpunere cu unul sau mai multe documente care să explice relația dintre componentele unei directive și părțile corespunzătoare din instrumentele naționale de transpunere. În ceea ce privește prezenta directivă, legiuitorul consideră că este justificată transmiterea unor astfel de documente.
- (21) Prin urmare, Directiva 2010/31/UE ar trebui modificată în consecință,

ADOPTĂ PREZENTA DIRECTIVĂ:

¹ JO C 369, 17.12.2011, p. 14.

Articolul 1

Directiva 2010/31/UE se modifică după cum urmează:

1. La articolul 2, punctul 3 se înlocuiește cu următorul text:

„3. «sistem tehnic al clădirii» înseamnă echipamente tehnice pentru încălzirea spațiului, răcirea spațiului, ventilare, apă caldă menajeră, iluminat încorporat, automatizarea și controlul clădirii, generarea de energie electrică *in situ*, sau o combinație de astfel de sisteme, inclusiv cele care folosesc energie din surse regenerabile, ale unei clădiri sau ale unei unități de clădire;”.

1a. La articolul 2 se adaugă următoarele puncte 15a, 15b și 20:

„15a. «sistem de încălzire» înseamnă o combinație a componentelor necesare pentru a asigura o formă de tratare a aerului interior prin care se crește temperatura;”;

„15b. «generator de căldură» înseamnă partea unui sistem de încălzire care generează căldură utilă printr-unul sau mai multe dintre următoarele procese:

(a) arderea de combustibili, de exemplu, într-un cazan;

(b) efectul Joule, care are loc în elementele de încălzire ale unui sistem de încălzire cu rezistență electrică;

(c) captarea căldurii din aerul ambiant, din aerul evacuat din instalațiile de ventilare, din apă sau dintr-o sursă (din surse) de căldură din sol folosind o pompă de căldură;”;

„20. «microsistem izolat» înseamnă orice sistem cu un consum mai mic de 500 GWh în anul 1996, fără a fi interconectat cu alte sisteme;”.

2. După articolul 2 se introduce articolul 2a „Strategia de renovare pe termen lung”:

„Articolul 2a

- (1) Statele membre stabilesc o strategie pe termen lung pentru mobilizarea de investiții în renovarea parcului național de clădiri rezidențiale și nerezidențiale, atât publice, cât și private. Această strategie cuprinde:
 - (a) o imagine de ansamblu a parcului imobiliar național, bazată, după caz, pe eșantioane statistice și pe procentul preconizat de clădiri renovate în 2020;
 - (b) identificarea soluțiilor de renovare eficiente din punctul de vedere al costurilor și relevante pentru tipul de clădiri și zona climatică;
 - (c) politici și măsuri pentru a stimula lucrări de renovare a clădirilor ample și eficiente din punctul de vedere al costurilor, inclusiv renovări aprofundate efectuate în etape;
 - (d) o perspectivă de viitor pentru a orienta deciziile de investiții ale persoanelor particulare, ale întreprinderilor de construcții și ale instituțiilor financiare;
 - (e) o estimare bazată pe date concrete a economiilor de energie preconizate și a altor beneficii mai generale.

- (2) În strategia lor de renovare pe termen lung, statele membre stabilesc o foaie de parcurs cu măsuri care vizează, având în vedere obiectivul pe termen lung pentru 2050 de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră din UE cu 80-95 % în comparație cu 1990, să garanteze un parc imobiliar național foarte eficient din punct de vedere energetic și în mare măsură decarbonizat. Foaia de parcurs cuprinde reperi orientative pentru 2030 și 2050.

În plus, strategia de renovare pe termen lung ține seama de necesitatea de a se atenua sărăcia energetică, în conformitate cu criteriile definite de statele membre ¹.

- (3) Pentru a ajuta la orientarea deciziilor de investiții menționate la alineatul (1) litera (d) de mai sus, statele membre iau în considerare introducerea de mecanisme pentru:
- (a) gruparea proiectelor, pentru a facilita finanțarea de către investitori a renovărilor menționate la literele (b) și (c) de la alineatul (1);
 - (b) reducerea riscurilor percepute ale operațiunilor vizând eficiența energetică pentru investitori și sectorul privat și
 - (c) utilizarea fondurilor publice pentru a mobiliza investiții suplimentare din sectorul privat sau pentru a aborda deficiențe specifice ale pieței.

(4) Statele membre își pot utiliza strategiile de renovare pe termen lung pentru a aborda riscurile legate de activitatea seismică intensă care ar afecta renovările vizând eficiența energetică și durata de viață a clădirilor.”

3. Articolul 6 se înlocuiește cu următorul text:

¹ În funcție de rezultatul discuțiilor cu privire la Directiva [XXXX] privind normele comune pentru piața internă a energiei electrice, se poate face trimitere la articolul 29 din directiva respectivă. Mai mult, ar trebui să se adauge, la considerentul 40 sau la considerentul 41, o clarificare a faptului că politica energetică este considerată drept contribuție potențială la atenuarea sărăciei energetice în general și nu drept cauza acesteia.

„Articolul 6

Clădiri noi

Statele membre iau măsurile necesare pentru a se asigura că noile clădiri îndeplinesc cerințele minime de performanță energetică stabilite în conformitate cu articolul 4.”

4. La articolul 7, al cincilea paragraf se elimină.

5. Articolul 8 se modifică după cum urmează:

(a) la alineatul (1), al treilea paragraf se elimină;

(b) alineatul (2) se înlocuiește cu următorul text:

„(2) În ceea ce privește clădirile nerezidențiale noi și cele supuse unor renovări majore, în măsura în care clădirea are mai mult de zece locuri de parcare și clădirea și parcare sunt deținute de aceeași entitate, statele membre se asigură că:

(a) dacă parcare se situează în interiorul clădirii și, în cazul renovărilor majore, măsurile de renovare includ parcare sau infrastructura electrică a clădirii sau

(b) dacă parcare este adiacentă fizic clădirii și, în cazul renovărilor majore, măsurile de renovare includ parcare,

se instalează cel puțin un punct de reîncărcare în sensul Directivei 2014/94/UE privind instalarea infrastructurii pentru combustibili alternativi ¹, care să poată iniția și opri încărcarea ca reacție la semnale de preț, împreună cu infrastructura încastrată, respectiv tubulatura pentru cabluri electrice, necesară pentru a permite instalarea într-o etapă ulterioară a punctelor de reîncărcare pentru vehiculele electrice pentru cel puțin unul din trei locuri de parcare.

¹ JO L 307, 28.10.2014, p. 1.

Comisia prezintă un raport Parlamentului European și Consiliului până la 1 ianuarie 2023 privind domeniul de aplicare al politicii imobiliare europene pentru a contribui la promovarea electromobilității și a propune măsuri, după caz.

Statele membre pot decide să nu stabilească sau să nu aplice cerințele menționate la primul paragraf în cazul clădirilor deținute și ocupate de întreprinderi mici și mijlocii, astfel cum sunt definite în titlul I din anexa la Recomandarea 2003/361/CE a Comisiei din 6 mai 2003.

(3) În ceea ce privește clădirile rezidențiale noi și cele supuse unor renovări majore, în măsura în care clădirea are mai mult de zece locuri de parcare, statele membre se asigură că:

(a) dacă parcare se situează în interiorul clădirii și, în cazul renovărilor majore, măsurile de renovare includ parcare sau infrastructura electrică a clădirii sau

(b) dacă parcare este adiacentă fizic clădirii și, în cazul renovărilor majore, măsurile de renovare includ parcare,

se instalează infrastructura încastrată, respectiv tubulatura pentru cabluri electrice, pentru a permite instalarea într-o etapă ulterioară a punctelor de reîncărcare pentru vehiculele electrice pentru fiecare loc de parcare.

(3a) Alineatele (2) și (3) nu se aplică în cazul clădirilor pentru care s-au depus cereri de autorizație de construcție sau cereri echivalente înainte sau în termen de un an după data menționată la articolul 3 alineatul (1) din prezenta directivă.

(3b) Statele membre prevăd **măsuri în vederea simplificării** [...] instalării punctelor de reîncărcare în clădirile rezidențiale și nerezidențiale noi și existente, fără a aduce atingere legislației privind proprietatea și închirierea din statele membre.

(4) Statele membre pot decide să nu stabilească sau să nu aplice cerințele menționate la alineatele (2) și (3) în cazul clădirilor publice care fac deja obiectul Directivei 2014/94/UE **și nici în cazul clădirilor situate în micro sisteme energetice izolate sau în regiuni ultraperiferice în sensul articolului 349 din TFUE dacă aceasta ar conduce la probleme semnificative pentru funcționarea sistemului energetic local și ar pune în pericol stabilitatea rețelei locale.**

(4a) Pentru clădirile existente, statele membre pot decide să nu aplice sau să nu stabilească cerințele menționate la alineatele (2) și (3), în cazul în care costul instalațiilor de reîncărcare și de încăstrare depășește 5 % din costul total al renovării majore.

(4b) [...]

(c) se introduc următoarele alineate (5) și (6):

„(5) Statele membre se asigură că, atunci când se instalează, se înlocuiește sau se modernizează un sistem tehnic al clădirii pentru încălzirea spațiilor, pentru climatizare sau pentru încălzirea apei, cu excepția cazului în care aceasta nu are un impact asupra performanței sale energetice, noua performanță a sistemului sau a părții modificate se documentează și se transferă proprietarului clădirii, astfel încât să rămână disponibilă și să poată fi utilizată pentru verificarea conformității cu cerințele minime stabilite în conformitate cu alineatul (1) și pentru emiterea certificatelor de performanță energetică. Fără a aduce atingere articolului 12, statele membre decid dacă este cazul să solicite eliberarea unui nou certificat de performanță energetică.

(6) Până la 31 decembrie 2019, în consultare cu sectoarele relevante, Comisia adoptă un sistem comun voluntar al Uniunii Europene de evaluare a gradului de pregătire a clădirilor pentru inteligență. Acest sistem va include definirea unui indicator de pregătire pentru inteligență, va stabili o metodologie pentru calcularea acestuia și va furniza informații tehnice privind modalitățile pentru punerea sa efectivă în aplicare la nivel național, în conformitate cu anexa Ia. Măsura respectivă se adoptă în conformitate cu procedura de examinare menționată la articolul 26. Statele membre pot să recunoască sau să utilizeze sistemul, adaptându-l la caracteristicile naționale. Sistemul de clasificare a pregătirii pentru inteligență a unei clădiri este voluntar, atât pentru proprietarii de clădiri, cât și pentru statele membre. ”

6. Articolul 10 se modifică după cum urmează:

(a) alineatul (6) se înlocuiește cu următorul text:

„(6) Statele membre leagă măsurile lor financiare privind îmbunătățirile în materie de eficiență energetică în cadrul renovării clădirilor:

a) de performanța energetică a echipamentelor sau a materialelor utilizate pentru renovare. În acest caz, echipamentele sau materialele utilizate pentru renovare se instalează de către un instalator cu nivelul relevant de certificare sau de calificare sau

b) de îmbunătățirile obținute în urma renovării respective, prin compararea certificatelor de performanță energetică emise înainte și după renovare, sau

c) de rezultatele unei alte metode relevante, transparente și proporționale care indică îmbunătățirea performanței energetice.”;

(b) se introduce alineatul (6a) după cum urmează:

„(6a) În cazul în care statele membre instituie o bază de date pentru CPE-uri, se pun la dispoziție în scopuri statistice și de cercetare, la cerere, cel puțin pentru autoritățile publice, date agregate anonimizate conforme cu cerințele UE și naționale de protecție a datelor.”

7. Articolul 14 se modifică după cum urmează:

(a) alineatul (1) se înlocuiește cu următorul text:

„(1) Statele membre elaborează măsurile necesare pentru stabilirea unei inspecții periodice a părților accesibile ale sistemelor cu o putere nominală efectivă în scopuri de încălzire a spațiilor de peste 70 kW, precum generatorul de căldură, sistemul de control și pompa (pompele) de circulație utilizate pentru încălzirea clădirilor. Această inspecție include o evaluare a eficienței generatorului de căldură și a dimensionării generatorului de căldură în raport cu cerințele de încălzire ale clădirii. Evaluarea dimensionării generatorului de căldură nu trebuie repetată atâta vreme cât nu au intervenit modificări în ceea ce privește sistemul de încălzire sau cerințele de încălzire ale clădirii între timp.

Statele membre care mențin cerințe mai stricte în temeiul articolului 1 alineatul (3) sunt exceptate de la obligația de notificare a Comisiei cu privire la aceste cerințe.”;

(b) alineatele (2), (3), (4) și (5) se elimină și se înlocuiesc cu următorul text:

„(2a) Ca alternativă la alineatul (1), statele membre pot decide să ia măsurile necesare pentru ca utilizatorii să primească o consiliere adecvată în ceea ce privește înlocuirea generatoarelor de căldură, alte modificări ale sistemului de încălzire și soluții alternative pentru evaluarea eficienței și a dimensionării adecvate a generatorului de căldură. Impactul global al acestei abordări este echivalent cu cel care rezultă din măsurile adoptate în conformitate cu alineatul (1).

(2) Ca alternativă la alineatul (1) pentru clădirile nerezidențiale, statele membre pot stabili cerințe pentru a se asigura că acestea sunt echipate cu sisteme de automatizare și control. Aceste sisteme trebuie să fie capabile:

(a) să monitorizeze, să analizeze și să permită ajustarea în mod continuu a utilizării energiei;

- (b) să analizeze eficiența energetică a clădirii față de un criteriu de referință, să detecteze pierderile de eficiență ale sistemelor tehnice ale clădirii și să informeze persoana responsabilă cu instalațiile sau cu administrarea tehnică a clădirii în ceea ce privește oportunitățile de îmbunătățire a eficienței energetice;
- (c) să permită comunicarea cu sistemele tehnice ale clădirilor și cu alte dispozitive din interiorul clădirii care sunt conectate și să fie interoperabile cu sistemele tehnice ale clădirilor bazate pe diferite tipuri de tehnologii brevetate, de dispozitive și de producători.

(3) Ca alternativă la alineatul (1) pentru clădirile rezidențiale, statele membre pot stabili cerințe pentru a se asigura că acestea sunt echipate cu:

- (a) monitorizare electronică continuă, care măsoară eficiența sistemelor și informează proprietarii sau administratorii clădirilor atunci când aceasta a scăzut semnificativ și când este necesară o revizie a sistemului; și
- (b) cu funcționalități de control eficiente pentru a asigura generarea, distribuția și utilizarea optimă a energiei.”

8. Articolul 15 se modifică după cum urmează:

- (a) alineatul (1) se înlocuiește cu următorul text:

„(1) Statele membre elaborează măsurile necesare pentru stabilirea unei inspecții periodice a părților accesibile ale sistemelor de climatizare cu o putere nominală efectivă mai mare de 70 kW. Această inspecție include o evaluare a eficienței sistemului de climatizare și a dimensionării acestuia în raport cu cerințele de răcire ale clădirii. Evaluarea dimensionării nu trebuie repetată atâta vreme cât nu au intervenit modificări în ceea ce privește sistemul de climatizare sau cerințele de răcire ale clădirii între timp.

Statele membre care mențin cerințe mai stricte în temeiul articolului 1 alineatul (3) sunt exceptate de la obligația de notificare a Comisiei cu privire la aceste cerințe.”;

(b) alineatele (2), (3), (4) și (5) se elimină și se înlocuiesc cu următorul text:

„(2a) Ca alternativă la alineatul (1), statele membre pot decide să ia măsurile necesare pentru a asigura furnizarea către utilizatori de consiliere în ceea ce privește înlocuirea sistemelor de climatizare, alte modificări ale sistemului de climatizare și soluții alternative pentru evaluarea eficienței și a dimensionării adecvate a sistemului de climatizare. Impactul global al acestei abordări este echivalent cu cel care rezultă din dispozițiile stabilite la alineatul (1).

(2) Ca alternativă la alineatul (1) pentru clădirile nerezidențiale, statele membre pot stabili cerințe pentru a se asigura că acestea sunt echipate cu sisteme de automatizare și control. Aceste sisteme trebuie să fie capabile:

- (a) să monitorizeze, să analizeze și să ajusteze în mod continuu utilizarea energiei;
- (b) să analizeze eficiența energetică a clădirii față de un criteriu de referință, să detecteze pierderile de eficiență ale sistemelor tehnice ale clădirii și să informeze persoana responsabilă cu instalațiile sau cu administrarea tehnică a clădirii în ceea ce privește oportunitățile de îmbunătățire a eficienței energetice;
- (c) să permită comunicarea cu sistemele tehnice ale clădirilor și cu alte dispozitive din interiorul clădirii care sunt conectate și să fie interoperabile cu sistemele tehnice ale clădirilor bazate pe diferite tipuri de tehnologii brevetate, de dispozitive și de producători.

(3) Ca alternativă la alineatul (1) pentru clădirile rezidențiale, statele membre pot stabili cerințe pentru a se asigura că acestea sunt echipate cu:

- (a) monitorizare electronică continuă, care măsoară eficiența sistemelor și informează proprietarii sau administratorii clădirilor atunci când aceasta a scăzut semnificativ și când este necesară o revizie a sistemului și
- (b) cu funcționalități de control eficace pentru a asigura generarea, distribuția și utilizarea optimă a energiei.”

9. La articolul 19, „2017” se înlocuiește cu „2028” și se adaugă următoarea teză:

„În cadrul acestei revizui, Comisia examinează rolul abordărilor districtuale sau bazate pe vecinătate din politica imobiliară europeană, de exemplu în contextul programelor de renovare generală care se aplică anumitor clădiri într-un context spațial în loc să se aplice unei singure clădiri.”

10. La articolul 20 alineatul (2), primul paragraf se înlocuiește cu următorul text:

„În special, statele membre furnizează proprietarilor sau locatarilor clădirilor informații cu privire la certificatele de performanță energetică, inclusiv scopul și obiectivele acestora, la modalitățile eficiente din punctul de vedere al costurilor de îmbunătățire a performanței energetice a clădirii și, după caz, la instrumentele financiare disponibile pentru îmbunătățirea performanței energetice a clădirii.”

11. Articolul 23 se înlocuiește cu următorul text:

„Articolul 23

Exercitarea delegării de competențe

(1) Competența de a adopta acte delegate menționată la articolele 5 și 22 îi este conferită Comisiei în condițiile prevăzute de prezentul articol.

(2) Competența de a adopta acte delegate menționată la articolele 5 și 22 îi este conferită Comisiei pentru o perioadă de cinci ani începând de la XXX [*data intrării în vigoare a directivei*]. Comisia prezintă un raport privind delegarea de competențe cel târziu cu nouă luni înainte de încheierea perioadei de cinci ani. Delegarea de competențe se prelungește tacit cu perioade de timp cu durate identice, cu excepția cazului în care Parlamentul European sau Consiliul se opune prelungirii respective cel târziu cu trei luni înainte de încheierea fiecărei perioade.

(3) Delegarea de competențe menționată la articolele 5 și 22 poate fi revocată în orice moment de Parlamentul European sau de Consiliu. O decizie de revocare pune capăt delegării de competențe specificate în decizia respectivă. Decizia produce efecte începând din ziua următoare datei publicării în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene sau de la o dată ulterioară specificată în decizie. Decizia nu aduce atingere validității actelor delegate care sunt deja în vigoare.

(4) Înainte de adoptarea unui act delegat, Comisia îi consultă pe experții desemnați de fiecare stat membru în conformitate cu principiile prevăzute în Acordul interinstituțional privind o mai bună legiferare din 13 aprilie 2016 ¹.

(5) De îndată ce adoptă un act delegat, Comisia îl notifică simultan Parlamentului European și Consiliului.

(6) Un act delegat adoptat în temeiul articolelor 5 și 22 intră în vigoare numai în cazul în care nici Parlamentul European și nici Consiliul nu au formulat obiecții în termen de două luni de la notificarea acestuia către Parlamentul European și Consiliu sau în cazul în care, înaintea expirării termenului respectiv, atât Parlamentul European, cât și Consiliul au informat Comisia că nu vor formula obiecții. Această perioadă se prelungește cu două luni la inițiativa Parlamentului European sau a Consiliului.”

12. Articolele 24 și 25 se elimină.

12a. Articolul 26 se înlocuiește cu următorul text:

¹ JO L 123, 12.5.2016, p. 1.

„Articolul 26

Procedura comitetului

- (1) Comisia este asistată de un comitet. Comitetul respectiv este un comitet în sensul Regulamentului (UE) nr. 182/2011.
- (2) Atunci când se face trimitere la prezentul alineat, se aplică articolul 5 din Regulamentul (UE) nr. 182/2011.”

13. Anexele se modifică în conformitate cu anexa la prezenta directivă.

Articolul 2

Cu excepția ultimului paragraf, dispozițiile articolului 4 din Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică ¹ se elimină.

Articolul 3

- (1) Statele membre asigură intrarea în vigoare a actelor cu putere de lege și a actelor administrative necesare pentru a se conforma prezentei directive până la XXXX [*Vă rugăm introduceți data [] 24 de luni de la data intrării în vigoare*]. Statele membre comunică de îndată Comisiei textul acestor acte.

Atunci când statele membre adoptă aceste acte, ele cuprind o trimitere la prezenta directivă sau sunt însoțite de o astfel de trimitere la data publicării lor oficiale. Statele membre stabilesc modalitatea de efectuare a acestei trimiteri.

¹ JO L 315, 14.11.2012, p. 13.

- (2) Statele membre comunică Comisiei textul principalelor dispoziții de drept intern pe care le adoptă în domeniul reglementat de prezenta directivă.

Articolul 4

Prezenta directivă intră în vigoare în a douăzecea zi de la data publicării în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*.

Articolul 5

Prezenta directivă se adresează statelor membre.

Adoptată la Bruxelles,

Pentru Parlamentul European

Președintele

Pentru Consiliu

Președintele

ANEXĂ

Anexele la directivă se modifică după cum urmează:

1. Anexa I se modifică după cum urmează:

(c) punctul 1 se înlocuiește cu următorul text:

„1. Performanța energetică a unei clădiri se determină pe baza consumului calculat sau real de energie și reflectă consumul său tipic de energie pentru încălzire, răcire, apă caldă menajeră, ventilație și iluminat încorporat (în special în sectorul nerezidențial).

Performanța energetică a unei clădiri este exprimată printr-un indicator numeric al consumului de energie primară în kWh/(m².an), atât în scopul certificării performanței energetice, cât și al conformității cu cerințele minime de performanță energetică.

Metodologia aplicată pentru determinarea acesteia trebuie să fie transparentă și deschisă pentru inovare.

Statele membre își descriu metodologia națională de calcul pe baza anexelor naționale la standardele generale ¹ elaborate în cadrul mandatului M/480 acordat Comitetului European de Standardizare (CEN) de Comisia Europeană. Aceasta nu reprezintă o cerință de respectare a acestor standarde. Descrierea metodelor naționale de calcul este voluntară în anexele naționale ale celorlalte standarde ². ”;

¹ ISO/EN 52000-1, 52003-1, 52010-1, 52016-1 și 52018-1.

² EN 12098-1, EN 12098-3, EN 12098-5, EN 12831-1, EN 12831-3, EN 15232-1, EN 15316-1, EN 15316-2, EN 15316-3, EN 15316-4-1, EN 15316-4-2, EN 15316-4-3, EN 15316-4-4, EN 15316-4-5, EN 15316-5, EN 15378-1, EN 15378-3, EN 15459-1, EN 15500-1, EN 16798-3, EN 16798-5-1, EN 16798-5-2, EN 16798-7, EN 16798-9, EN 16798-13, EN 16798-15, EN 16798-17, EN 16946-1, EN 16947-1, EN ISO 10077-1, EN ISO 10077-2, EN ISO 10211, EN ISO 12631 și EN ISO 13370, EN ISO 13786 și EN ISO 13789, EN ISO 14683 și EN ISO 6946, ISO/EN 52017-1 și ISO/EN 52022-1.

- (d) punctul 2 se înlocuiește cu următorul text:

„2. Se calculează necesarul de energie pentru încălzirea spațiilor, răcirea spațiilor, apa caldă menajeră și o ventilație adecvată, în vederea asigurării nivelurilor minime de sănătate și de confort definite de statele membre.

Calculul energiei primare se întemeiază pe factorii de energie primară sau de ponderare pentru fiecare vector energetic, care pot fi bazați pe mediile ponderate anuale la nivel național, regional sau local sau pe informații mai specifice puse la dispoziție pentru fiecare sistem centralizat.

Factorii de energie primară sau de ponderare se definesc de către statele membre.

Factorii de energie primară iau în considerare energia din surse regenerabile în ceea ce privește energia furnizată prin intermediul vectorului energetic.

3. Pentru a exprima performanța energetică a unei clădiri, statele membre pot opta pentru definirea de indicatori numerici suplimentari pentru utilizarea de energie primară totală din surse neregenerabile și regenerabile, precum și pentru emisiile de gaze cu efect de seră produse în kg de echivalent de CO₂ pe m² pe an.”;

- (e) la punctul 4, teza introductivă se înlocuiește cu următorul text:

„4. Trebuie să se țină seama de influența pozitivă a următoarelor aspecte:”.

2. Anexa II se modifică după cum urmează:

(f) punctul 1 primul paragraf se înlocuiește cu următorul text:

„1. Autoritățile competente sau organismele cărora autoritățile competente le-au delegat responsabilitatea de a implementa sistemul de control independent fac o selecție aleatorie din toate certificatele de performanță energetică eliberate în fiecare an și le supun unei verificări. Eșantionul trebuie să fie suficient de mare pentru a asigura rezultate semnificative din punct de vedere statistic în ceea ce privește conformitatea.”;

(g) se adaugă punctul 3:

„3. Atunci când se adaugă informații într-o bază de date, trebuie să fie posibil ca autoritățile naționale să identifice emitentul adăugării, în scopuri de monitorizare și de verificare.”.

3. Se adaugă următoarea anexă Ia:

„Anexa Ia

Cadrul general comun pentru evaluarea gradului de pregătire a clădirilor pentru inteligență

1. Indicatorul de pregătire pentru inteligență, adică un indicator care caracterizează capacitățile clădirilor în ceea ce privește exploatarea, monitorizarea și gestionarea, interacțiunea cu ocupanții, reacția la cerere și interoperabilitatea sistemelor de automatizare și control și a sistemelor tehnice ale clădirii, furnizează informații sintetice și semnificative potențialilor proprietari și chiriași.

2. Metodologia de determinare a indicatorului de pregătire pentru inteligență permite calculul eficient din punctul de vedere al costurilor și fiabil al indicatorului de pregătire pentru inteligență într-un mod simplu și bazându-se cât mai mult posibil pe datele deja disponibile. Această metodologie asigură neutralitatea tehnologiei și a furnizorului și ține seama de standardele europene, în special în ceea ce privește interoperabilitatea, și respectă normele europene și naționale privind protecția vieții private și a datelor.

 3. Modalitățile pentru o punere în aplicare efectivă a sistemului nu au niciun impact negativ asupra sistemelor de certificare a performanței energetice existente la nivel național și se bazează pe inițiative conexe la nivel național.”
-